

จากญี่ปุ่นสู่อาทิตย์อุทัย

ดร. อินทิส กองช่วย

คำในภาษาญี่ปุ่นที่มีความหมายตรงกับคำว่า “ญี่ปุ่น” ในภาษาไทย ซึ่งนิยมใช้กันอย่างเป็นทางการ มีอยู่ 2 คำ คือ Nihon และ Nippon

คำทั้ง 2 คำนี้ออกเสียงท้ายคำแตกต่างกันได้ 2 เสียง โดยที่ความหมายของคำไม่เปลี่ยนแปลง คือ นิฮอน [nihon] หรือ นิฮง [nihog] และ นิปปอน [nippon] หรือ นิปปง [nippong] ตามลำดับ

ในกรณีที่เอาคำทั้ง 2 คำนี้ไปประสมกับคำอื่นเป็นคำประสมจะออกเสียงท้ายคำแตกต่างกันได้ถึง 3 เสียง ดังนี้

1. ออกเสียงเป็น [m] <ม> เมื่อมีเสียงพยัญชนะ [m, b, p] ซึ่งเกิดจากริมฝีปากตามมา เช่น

Nihonma [nihomma] “ห้องแบบญี่ปุ่น”

2. ออกเสียงเป็น [-ŋ] <ง> เมื่อมีเสียงพยัญชนะ [k, g, w, h] ซึ่งเกิดจากเพดานอ่อน และช่องเส้นเสียงตามมา เช่น

Nipponkoku [Nippōŋkoku] “ประเทศญี่ปุ่น, ชาติญี่ปุ่น”

3. ออกเสียงเป็น [-n] <น> เมื่อมีเสียงสระ และพยัญชนะ [t, d, n, s, r, ch, j] ซึ่งเกิดจากฟัน-ปุ่มเหงือก และเพดานแข็งตามมา เช่น

Nihon — eiga [nihon ʔeega] “ภาพยนตร์ญี่ปุ่น”

Nippontoo [---] “คาบญี่ปุ่น”

คำว่า Nihon นิยมใช้เป็นคำสามัญ คือนิยมใช้กันทั่วไป และใช้ประสมกับคำอื่น ๆ ให้เป็นคำประสม เช่น

Nihoncha	“ชาญี่ปุ่น”
Nihonga	“การเขียนภาพพระบายสี แบบญี่ปุ่น”
Nihongami	“ทรงผม (ของสตรี) แบบญี่ปุ่น”
Nihonshu	“ไวน์ (ทำจากข้าว) ของญี่ปุ่น”
Nihongo	“ภาษาญี่ปุ่น”
Nihonjin	“ชาวญี่ปุ่น”
Nihonkai	“ทะเลญี่ปุ่น”

Nihonryoori

“อาหารญี่ปุ่น”

ส่วนคำว่า Nippon นั้นมักใช้ในกรณีที่เป็นคำวิสามานยนาม (ชื่อเฉพาะ) คือชื่อที่กำหนดขึ้นใช้ในทางราชการ เช่นที่ปรากฏในแสตมป์ และธนบัตร เป็นต้น

Nippon ใช้ประสมกับคำอื่น ๆ เพื่อให้เป็นคำประสมได้เช่นเดียวกับ Nihon เช่น

Nippon Arupusu¹ “ภูเขาแอลป์สของญี่ปุ่น”
(the Japanese Alps)

Nippon Ginkoo “ธนาคารแห่งชาติญี่ปุ่น”

Nipponichi “อันดับหนึ่งของญี่ปุ่น”

Nipponjuu “ทั่วทั้งประเทศญี่ปุ่น”

Nipponkoku “ประเทศญี่ปุ่น, ชาติญี่ปุ่น”

(เป็นชื่อทางราชการในภาษาญี่ปุ่น)

¹คำว่า Arupusu ในภาษาญี่ปุ่น เป็นคำเดียวกับ “Alps” ที่ใช้เรียกเทือกเขาสูง ๆ ในสวิตเซอร์แลนด์ อิตาลี ฝรั่งเศส และออสเตรเลีย นั่นเอง แต่ในภาษาญี่ปุ่นออกเสียงเป็น 4 พยางค์คือ A - ru - pu - su โดยออกเสียง [i] เป็น [ɾ] เพราะไม่มี [i] ใช้ในระบบเสียงพยางค์ของภาษาญี่ปุ่น การออกเสียงพยางค์จะต้องมีเสียงสระ [a, i, u, e, o] รวมอยู่ด้วยเสมอ เช่น ka, ki, ku, ke, ko, na, ni, nu, ne, no เป็นต้น

อนึ่ง คำว่า Japan Alps นั้น ปรากฏหลักฐานการใช้เป็นครั้งแรกในหนังสือ Japan Guide เขียนโดย William Gowland ชาวอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ.1881 โดยให้ความหมายครอบคลุมถึงเทือกเขาสูง ๆ ซึ่งเริ่มจากตอนเหนือถึงตอนใต้ผ่านพื้นที่กว้างใหญ่ตอนกลางของเกาะฮนชู (Honshu) แต่ไม่รวมถึงภูเขาไฟฟูจิ (Fuji) บริเวณพื้นที่ดังกล่าวนี้นิยมเรียกกันว่า “หลังคาของประเทศญี่ปุ่น” (Japan Travel Bureau, 1991 : 498 – 499)

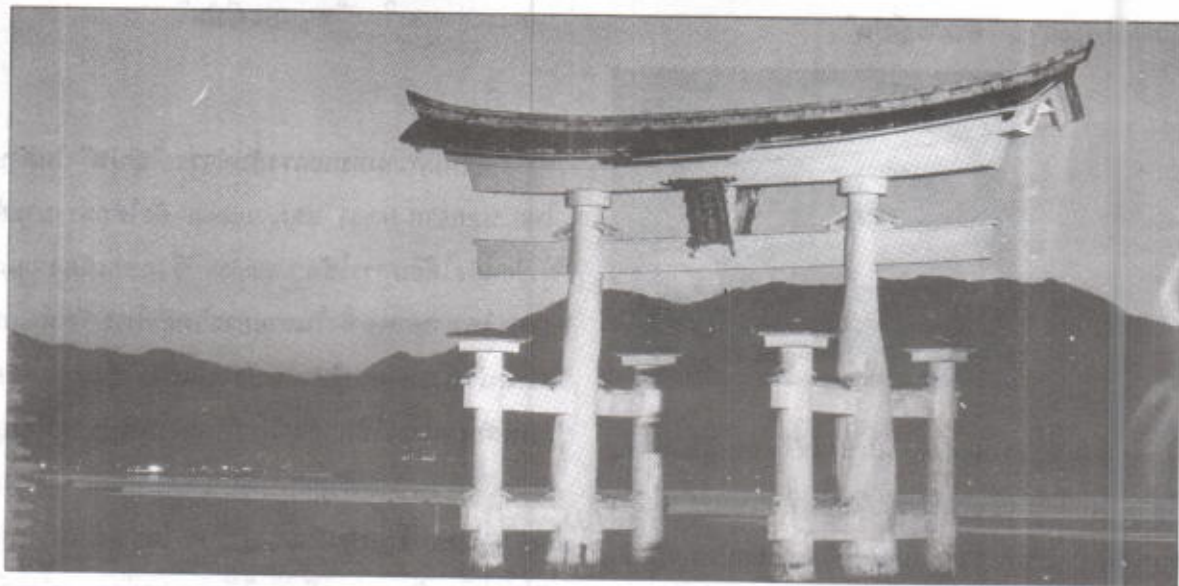
²ได้ตัวอย่างคำมาจาก Shigeru Takebayashi. The Kanjiyusha Japanese – English Learner's Dictionary. 1992 p. 653-654.

³Gen Itasaka Gates of Japan – Japanese Life. แปลโดย สุนันทา เหล่าจีน และ สุภัท สวงวนดิกุล. 2534. หน้า 36.

Nipponrettoo² “หมู่เกาะญี่ปุ่น”

คำที่มีความหมายตรงกับคำว่า “ญี่ปุ่น” ในภาษาไทย นอกจาก Nihon และ Nippon ดังได้กล่าวมาแล้ว ผู้เขียนยังได้อินการใช้คำ Jippon ซึ่งออกเสียง (jip-pón) ในภาษาพูดทั้งในรายการวิทยุ โทรทัศน์ และการสนทนาของคนญี่ปุ่นในปัจจุบันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับหลักฐานการใช้คำดังกล่าวในหนังสือประตูสู่ญี่ปุ่น (Gates of Japan)–ชีวิตแบบญี่ปุ่น (Japanese Life) ของ Gen Itasaka ซึ่งแปลเป็นภาษาไทย โดย สุนันทา เหล่าจีน และ สุภัท สวงวนดิกุล มีข้อความอยู่ตอนหนึ่งกล่าวไว้ว่า “...เคยมีการใช้คำว่า “จิบปอง” ซึ่งอาจจะเป็นต้นกำเนิดของคำว่า Japan ในภาษาอังกฤษ หรือคำอื่น ๆ ในภาษาอื่น ๆ ซึ่งใช้เรียกประเทศญี่ปุ่น”³

ในประเด็นเดียวกันนี้ ผู้เขียนเคยสัมภาษณ์ศาสตราจารย์ ดร.ตาเกจิโร โทมิตา (Takejiro Tomita) หัวหน้าภาควิชาไทยศาสตร์ คณะวัฒนธรรมนานาชาติศึกษา มหาวิทยาลัยเทเนรี จังหวัดนาระ ประเทศญี่ปุ่น ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทย และภาษาจีนว่า “คำว่า

ญี่ปุ่น ที่ใช้ในภาษาไทยมีความเป็นมาอย่างไร ?” ท่านให้ความเห็นว่า “ไทยรับคำนี้มาจากภาษาจีนแต่จิ๋ว [jii-pun] ซึ่งออกเสียงคำใกล้เคียงกับคำ ญี่ปุ่น ในภาษาไทยมาก”¹ ผู้เขียนจึงตั้งข้อสังเกตว่า ตามความเห็นของ ศาสตราจารย์ ดร.ตาเกอิโร โทมิตา ก็น่าจะหลักฐานการใช้คำ Jippon ซึ่งออกเสียง [jip-pon] ทั้งในวงการสื่อสารมวลชน และในการสนทนาของชาวญี่ปุ่นก็ดี และความคิดเห็นจากเอกสารบางเล่มดังได้กล่าวอ้างมาแล้วก็ดี เหล่านี้คือร่องรอยแห่งความเป็นมาของ คำว่า “ญี่ปุ่น” ในภาษาไทย

ส่วนในด้านความหมาย ผู้เขียนได้ตรวจค้นความหมายของคำ Nihon และ Nippon จาก A New Dictionary of Kanji Usage² และ Japanese Character Dic-

tionary³ ปรากฏว่า ทั้ง Nihon และ Nippon ใช้อักษร kanji ตรงกันคือ

日本 (Nihon; Nippon)

ความหมายของ 日 คือ ดวงอาทิตย์ ส่วนความหมายของ 本 คือ รากฐาน (Root) หรือ แรกเริ่ม (Origin)

เมื่อนำอักษร kanji ทั้งสองมาประสมกัน เป็น 日本 (Nihon; Nippon) หนังสือ Read Japanese Today⁴ ให้ความหมายไว้ว่า Origin-of-the-Sun ซึ่งเมื่อแปลเป็นภาษาไทยก็คือ “พระอาทิตย์แรกขึ้น” หรือ “อาทิตย์อุทัย”

และนี่ก็คือที่มาของ “แดนอาทิตย์อุทัย” ซึ่งหมายถึงประเทศญี่ปุ่น นั่นเอง

¹ตาเกอิโร โทมิตา ผู้ให้สัมภาษณ์. ฉันทส ทองช่วย ผู้สัมภาษณ์. ณ ภาควิชาไทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทนรี เมื่อ 5 สิงหาคม พ.ศ.2536.

²Neo'omi kuratani and Others A New Dictionary of kanji Usage. 1991 p. 2, 11

³Mark Spahn and Wolfgang Hadamitzky Japanese Character Dictionary. 1989 p. 73, 109

⁴Len Walsh Read Japanese Today. 1990 p. 9, 27-28

หนังสืออ้างอิง

Itesaka, Gen. **ประตูญี่ปุ่น ชีวิตแบบญี่ปุ่น**. แปลโดย สุณันทา เหล่าจีน และ สุภัท สวงนดิกุล. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2534.

Japan Travel Bureau. **Japan : The New Official Guide**. Tokyo : Japan Travel Bureau, Inc., 1991.

Kuratani, Nao'omi and Others. **A New Dictionary of Kanji Usage**. Sixteenth printing. Tokyo : Gakken Co., Ltd., 1991.

Spehn, Mark and Wolfgang Hadamitzky. **Japanese Character Dictionary**. Tokyo : Nichigai Associates, Inc., 1989.

Takebayashi, Shigeru. Editor. **The Kenkyosha Japanese-English Learner's Dictionary**. Tokyo : Kenkyosha Limited, 1992.

Walsh, Len. **Read Japanese Today**. Fortieth printing. Tokyo : Charles E. Tuttle Company, Inc., 1990.

สัมภาษณ์

ดาเกอิโร โทมิตา ผู้ให้สัมภาษณ์. ฉันทิต ทองช่วย ผู้สัมภาษณ์. ความเป็นมาของคำว่า ญี่ปุ่นในภาษาไทย. ณ ภาควิชาไทยศาสตร์ คณะวัฒนธรรมนานาชาติศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เมื่อ 5 สิงหาคม 2536.